

Sirotčí důchod

01. Pojmenování (název) životní situace

Sirotčí důchod

02. Základní informace k životní situaci

Sirotčí důchod je druh pozůstalostního důchodu, na který má nárok, za podmínek stanovených zákonem, nezaopatřené dítě, a to jak nezletilé, tak i zletilé, mladší 26 let.

Sirotčí důchod se skládá ze základní a procentní výměry. Základní výměra, stejná pro všechny důchody, v roce 2013 činí 2 330 Kč měsíčně. Výše procentní výměry sirotčího důchodu činí 40 % procentní výměry starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně, na který měl nebo by měl nárok zemřelý v době smrti.

Zanikl-li nárok na sirotčí důchod proto, že dítě přestalo být nezaopatřené a nárok na sirotčí důchod vznikl znovu, neboť podmínka nezaopatřenosti byla znovu splněna, nesmí být výše procentní výměry sirotčího důchodu nižší než procentní výměra sirotčího důchodu, která náležela ke dni zániku nároku na tento důchod.

Podrobnější informace o dávce poskytne příslušný pracovník OSSZ Brno - venkov se sídlem Kounicova 14, Brno.

03. Kdo je oprávněn v této věci jednat (podat žádost apod.)

Žádost o sirotčí důchod podává:

- zákonný zástupce dítěte, které nedosáhlo zletilosti, nebo
- zletilé nezaopatřené dítě, popřípadě zákonný zástupce zletilého nezaopatřeného dítěte, pokud bylo zbaveno způsobilosti k právním úkonům nebo jeho způsobilost k právním úkonům byla omezena.

04. Jaké jsou podmínky a postup pro řešení životní situace

Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li rodič či osvojitel dítěte nebo osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte do výchovy nebo do společné výchovy manželů, jestliže rodič nebo uvedená osoba byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod anebo zemřeli následkem pracovního úrazu. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro tyto účely považuje za splněnou, byla-li získána aspoň polovina potřebné doby pojištění.

Osiřelé nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů.

Nárok na sirotčí důchod nevzniká po pěstounovi nebo jeho manželovi.

Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením. Pokud oboustranně osiřelé dítě osvojí jen jedna osoba, zaniká nárok na ten sirotčí důchod, který náležel po osobě, kterou osvojitel nahradil. Dojde-li ke zrušení osvojení, vznikne nárok na sirotčí důchod znovu, a to ve výši, v jaké by náležel, kdyby byl vyplácen ke dni zrušení osvojení.

Nezaopatřené dítě

Pod pojmem nezaopatřené dítě se rozumí dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:

- se soustavně připravuje na budoucí povolání,
- se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo
- z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat výdělečnou činnost.

Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci.

Za nezaopatřené dítě se naopak nepovažuje dítě, které je poživitelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.

05. Jakým způsobem můžete zahájit řešení životní situace

Dostavte se k sepsání žádosti o sirotčí důchod na příslušný úřad.

06. Na které instituci životní situaci řešit

Žádosti o důchod sepisují okresní správy sociálního zabezpečení (dále též "OSSZ"), Pražská správa sociálního zabezpečení (dále též "PSSZ") nebo Městská správa sociálního zabezpečení Brno (dále též "MSSZ"), příslušné podle místa trvalého bydliště oprávněné osoby.

Vlastní rozhodování o sirotčím důchodu potom přísluší České správě sociálního zabezpečení. Kontakty na příslušná pracoviště naleznete na internetových stránkách České správy sociálního zabezpečení (dále též "ČSSZ").

(Pokud jde o příslušníky ozbrojených sborů, jsou k rozhodování o důchodu příslušné orgány Ministerstva vnitra, Ministerstva obrany, příp. Ministerstva spravedlnosti.)

07. Jaké doklady je nutné mít s sebou

Na úřadě předložte doklady vlastní, zemřelého rodiče, prokazující dobu jeho pojištění a doklady týkající se dětí:

- občanský průkaz nebo rodný list dítěte,
- občanský průkaz zemřelého rodiče (pokud dosud nebyl odevzdán),
- úmrtní list,
- rozhodnutí o přiznání starobního nebo invalidního důchodu (je-li k dispozici),
- v případě, že zemřelý rodič dosud nebyl poživitelem důchodu, doklady prokazující dobu pojištění včetně náhradních dob pojištění (tzn. základní vojenskou službu, dobu studia, vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání apod.),
- u osvojených dětí rozhodnutí soudu,
- u dětí převzatých zemřelým do péče nahrazující péči rodičů příslušný doklad prokazující svěření dětí do péče spolu s doklady prokazujícími, že děti byly na zemřelého v době jeho smrti převážně odkázány výživou,
- u dětí, které již skončily povinnou školní docházku, ještě potvrzení o studiu, event. učení, popř. další doklady prokazující nezaopatřenost dítěte (zdravotní stav, vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání dětí mladších 18 let apod.).

08. Jaké jsou potřebné formuláře a kde jsou k dispozici

Žádost o sirotčí důchod (na předepsaném tiskopisu) s vámi sepíše příslušná OSSZ/ PSSZ/ MSSZ.

09. Jaké jsou poplatky a jak je lze uhradit

Správní ani jiné poplatky nejsou stanoveny.

10. Jaké jsou lhůty pro vyřízení

Rozhodnutí o přiznání dávky je orgán sociálního zabezpečení povinen vydat nejpozději do 90 dnů ode dne zahájení řízení.

Tato lhůta se prodlužuje o dobu, po kterou se např. došetřují rozhodné skutečnosti u zaměstnavatelů, úřadů aj.

11. Kteří jsou další účastníci (dotčení) řešení životní situace

Další účastníci postupu nejsou stanoveni.

12. Jaké další činnosti jsou po žadateli požadovány

Další činnosti nejsou stanoveny.

13. Elektronická služba, kterou lze využít

Své dotazy můžete posílat prostřednictvím internetových stránek ČSSZ na elektronické podatelny jednotlivých pracovišť ČSSZ.

14. Podle kterého právního předpisu se postupuje

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

15. Jaké jsou související předpisy

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

16. Jaké jsou opravné prostředky a jak se uplatňují

Proti rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení (ČSSZ/ Ministerstva obrany/ Ministerstva vnitra/ Ministerstva spravedlnosti) ve věcech důchodového pojištění lze od 1.1.2010 jako řádný opravný prostředek podat písemné námitky do 30 dnů ode dne jeho oznámení účastníku řízení.

Námítky musí obsahovat stejné náležitosti jako odvolání podané podle § 82 správního řádu, tj. především z nich má být patrné, kdo je činí, které věci se týkají a co se navrhuje; musí tedy obsahovat označení účastníka a správního orgánu, jemuž je určeno, a podpis osoby, která je činí.

Dále musí obsahovat údaje o tom, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu ho napadá a v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo.

Není-li v námítkách uvedeno, v jakém rozsahu účastník rozhodnutí napadá, platí, že se domáhá zrušení celého rozhodnutí.

Podání námitek nemá odkladný účinek, nejde-li o rozhodnutí, které se týká plnění sankční povinnosti příjemců dávek či zaměstnavatelů. Námítky se podávají orgánu sociálního zabezpečení, který rozhodnutí vydal, a ten o nich také rozhoduje (ČSSZ/ Ministerstvo obrany/ Ministerstvo vnitra/ Ministerstvo spravedlnosti).

Pokud je takovým orgánem ČSSZ, lze námítky v uvedené lhůtě uplatnit u ČSSZ nebo u kterékoliv okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ/ PSSZ/ MSSZ). Prvostupňová rozhodnutí ČSSZ tedy nenabývají právní moci doručením (jako za účinnosti dosavadní právní úpravy), ale až uplynutím 30denní lhůty k podání námitek, resp. doručením (oznámením) rozhodnutí ČSSZ o námítkách.

Orgán sociálního zabezpečení přezkoumává rozhodnutí, proti němuž byly podány námítky, v plném rozsahu; není přitom vázán podanými námítkami a může rozhodnout i v neprospěch účastníka řízení. Řízení o námítkách musí být vedeno odděleně od rozhodování orgánu sociálního zabezpečení v prvním stupni - nemohou se na něm podílet, ani v něm rozhodovat osoby, které se účastnily řízení o vydání napadeného rozhodnutí.

Podání námitek je řádným opravným prostředkem ve správním řízení a absolvování námítkového řízení, ať již úspěšné nebo neúspěšné, je proto nezbytným předpokladem k tomu, aby se věci mohl zabývat soud v rámci případné později uplatněné správní žaloby.

Proti pravomocnému rozhodnutí ČSSZ může ovšem oprávněný, který se domnívá, že byl ve svých právech zkrácen, podat do 2 měsíců ode dne doručení rozhodnutí žalobu. Náležitosti žalobního návrhu jsou upraveny soudním řádem správním (zákon č. 150/2002 Sb.).

K řízení o žalobě je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je vaše bydliště, popř., v jehož obvodu se zdržujete.

Nemá-li občan bydliště na území České republiky a ani se na tomto území nezdržuje, je k řízení o žalobě příslušný Krajský soud v Brně, má-li občan bydliště na území Slovenské republiky; Krajský soud v Ostravě, má-li bydliště na území Polské republiky; Krajský soud v Plzni, má-li bydliště na území Spolkové republiky Německo; Krajský soud v Českých Budějovicích, má-li bydliště na území Rakouské republiky.

Nelze-li takto určit příslušnost krajského soudu, je příslušný krajský soud určený podle místa posledního bydliště občana na území České republiky, a nelze-li příslušnost určit ani takto, je příslušný Krajský soud v Praze.

17. Jaké sankce mohou být uplatněny v případě nedodržení povinností

Jestliže se změnila skutečnost rozhodné pro trvání nároku na důchod, je vaší povinností nahlásit to do 8 dnů ČSSZ.

V případě, že přijmete důchod nebo jeho část, ačkoliv z okolností lze předpokládat, že je vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce než náleží, je vaší povinností neprávem vyplacené částky důchodu vrátit.

18. Nejčastější dotazy

Nejčastější dotazy a odpovědi k důchodovému pojištění naleznete na internetových stránkách ČSSZ.

19. Další informace

Můžete se obrátit na:

OSSZ Brno - venkov, Kounicova 14, 602 00 Brno.

Ing. Marcela Novotná vedoucí oddělení - Oddělení důchodového pojištění,

tel.: 420 541 584 218

20. Informace o popisovaném postupu (o řešení životní situace) je možné získat také z jiných zdrojů a v jiné formě

Česká správa sociálního zabezpečení

- Klientské centrum České správy sociálního zabezpečení

21. Za správnost návodu odpovídá útvar

Městský úřad Tišnov, odbor sociálních věcí, nám. Míru 346, Tišnov 666 01

22. Popis je zpracován podle právního stavu ke dni

31.8.2013

23. Popis byl naposledy aktualizován

31.8.2013

24. Datum konce platnosti popisu

Bez časového omezení.

25. Případná upřesnění a poznámky k řešení životní situace

Souběh důchodů a jejich výplata

Přijde-li dítě o oba rodiče, má nárok na výplatu sirotčího důchodu po každém z nich. V tomto případě náleží z vyššího důchodu základní i procentní výměra v plné výši, z nižšího důchodu pak pouze procentní výměra.

Přechodná ustanovení zákona č. 306/2008 Sb.

Od 1.1.2010 již nelze za nezaopatřené dítě považovat dítě, které pobírá invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity. Souběh sirotčího důchodu a invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně po dobu trvání nároku na tento důchod je možný jen v přesně vymezených situacích. Byl-li dítěti po 31.12.2009 přiznán invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, nárok na sirotčí důchod mu po přiznání tohoto důchodu již nevznikne. Pokud mu byl po tomto datu přiznán sirotčí důchod a následně mu vznikl nárok na invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity, pak mu ode dne přiznání tohoto invalidního důchodu zaniká nárok na sirotčí důchod.

Jiná je však situace, byl-li sirotčí důchod přiznán před 1.1.2010 dítěti, které ke dni 31.12.2009 pobíralo plný invalidní důchod. Takové dítě je při splnění podmínek nezaopatřenosti podle zákona považováno i nadále za nezaopatřené dítě a pobírání invalidního důchodu pro třetí stupeň invalidity nároku na sirotčí důchod nebrání.

Bez vlivu na nárok na sirotčí důchod je i skutečnost, že poživateli sirotčího důchodu takovýto nárok na invalidní důchod pro třetí stupeň invalidity zanikl a opět po určité době zase vznikl nebo byl upravován pro změnu stupně invalidity. Ani v tomto případě pobírání invalidního důchodu pro třetí stupeň invalidity nároku na sirotčí důchod nebrání, pokud ovšem dítě splňuje podmínky nezaopatřenosti.

Jestliže však po 31.12.2009 zanikl nárok na sirotčí důchod, pak jej již při pobírání invalidního důchodu třetího stupně nelze přiznat, byť by podmínky nezaopatřenosti začalo zase splňovat.